

OHJELMATUEN INSTRUMENTTIKUVAUS

Vahva, monipuolinen ja itsenäinen kansalaisyhteiskunta luo pohjaa kestäväälle kehitykselle, demokratialle ja ihmisoikeuksien toteutumiselle. Ohjelmatuki suomalaisille kansalaisjärjestöille edistää YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista ja koko Agenda 2030:n kantavaa periaatetta, että ketään ei jätetä kehityksestä jälkeen. Lisäksi toimintaa ohjaavat Pariisin ilmastopimuksen tavoitteet. Ohjelmatuki on merkittävä osa Suomen kehityspolitiikan ja kansalaisyhteiskuntalinjauksen toimeenpanoa.

Suomalaisille kansalaisjärjestöille suunnattu ohjelmatuki on yksi keinoista toteuttaa Suomen kehityspolitiikkaa äärimmäisen köyhyyden poistamiseksi, köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämiseksi sekä ihmisoikeuksien edistämiseksi. Kansalaisyhteiskuntien vahvistaminen on sekä kehityspoliittinen tavoite että keino edistää muita kehityspoliittisia tavoitteita. Ohjelmatuella suomalaiset järjestöt ja niiden globaalit verkostot vahvistavat kansalaisyhteiskuntien tilaa, toimintaedellytyksiä ja kansalaisyhteiskuntatoimijoiden kapasiteettia. Tämä tukee ihmisoikeuksiin, oikeusvaltioperiaatteeseen, demokratiaan, rauhaan, vapauteen, suvaitsevaisuuteen ja tasa-arvoon perustuvaa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Ohjelmatukea kohdennetaan kansalaisyhteiskunnan toimijoille, joilla on valmius toimia yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi omien viisoidensa ja strategioidensa kautta.

Ohjelmatuella toimivien järjestöjen toimintatavat ja erityisosaaminen edistävät kehitysyhteistyön vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta. Järjestöillä tulee olla vahva kapasiteetti seurata ja arvioida omaa toimintaansa sekä raportoida ohjelmatyössä saavutetuista kehitysyhteistyön tuloksista. Ohjelmatuessa korostuu myös yhteiskuntien toimintakyvyn vahvistaminen, ihmisoikeuksien toteutuminen sekä erityisesti naisten ja tyttöjen oikeuksien monipuolinen edistäminen. Järjestöjen ohjelmakokonaisuudet voivat tukea myös erilaisia neksus-toimintoja, joissa kehitysyhteistyö, rauhantyö ja humanitaarinen apu toteutetaan saumattomasti ja usein samanaikaisesti vaikuttavuuden varmistamiseksi. Samalla järjestöillä on omalta osaltaan mahdollisuus edistää ohjelmatyöllä sekä vaikuttamistyöllä, viestinnällä ja globaalikasvatuksella vastuunkantoa, avoimuutta ja oikeudenmukaisuutta sekä Suomessa että globaalisti.

Ohjelmatuki on valtionavustuslain mukaista harkinnanvaraista rahoitusta suomalaisten kansalaisjärjestöjen hankkeiden ja toiminnan monivuotisille ohjelmallisille kokonaisuuksille, joilla on selkeästi määritellyt tulostavoitteet ja pitkän aikavälin kehitysvaikutus. Toimintaa toteutetaan kumppaniverkostojen kanssa laaja-alaisesti useissa maissa ja siinä korostuu vahva paikallinen omistajuus. Ohjelmatuella toimiminen edellyttää järjestöltä vahvaa osaamista tulosperustaisuudesta, tulosten ja vaikutusten seurannasta ja arvioinnista sekä riskienhallinnasta. Samoin läpinäkyvyys ja tilivelvollisuus ovat tärkeitä toiminnan periaatteita.

Tuettavien ohjelmien tulee edistää vähintään yhtä Suomen kehitysyhteistyön painopistettä. Tuettavien ohjelmien tulee noudattaa ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa ja vastata vähintään sen ihmisoikeussensitiivistä tasoa. Kaikessa toiminnassa tulee edistää ulkoministeriön läpileikkaavia tavoitteita, joita ovat sukupuolten tasa-arvo, yhdenvertaisuus - kiinnittäen huomiota erityisesti vammaisten ihmisten asemaan - sekä ilmastokestävyys ja vähäpäästöinen kehitys.

Ohjelmatuella toimivia järjestöjä kannustetaan yhteistyöhän Suomen edustustojen kanssa ja huomioimaan muu Suomen kehitysyhteistyörahoituksella tuettu toiminta. Pitkäaikaisissa yhteistyömaissa järjestöjen tulee huomioida ohjelmatoimintansa suhde Suomen kehitysyhteistyön maaohjelmiin.

Ulkoministeriö myöntää ohjelmatukea pääsääntöisesti neljän vuoden välein järjestettävillä avoimilla hakukierroksilla. Vastaanottaessaan ohjelmatukea järjestö sitoutuu noudattamaan Suomessa voimassa olevaa, kehitysyhteistyön toimeenpanoon soveltuvaa lainsäädäntöä sekä valtionavustuksen käyttämistä koskevia ehtoja (ml. eettiset säännöt) ja rajoituksia kehitysyhteistyössään. Valtionavustuksen saaja on julkisoikeudellisessa suhteessa ulkoministeriöön ja kantaa täyden vastuun myönnetyn avustuksen käytöstä, myös niiltä osin kuin se käytetään kohdemaissa.

Ohjelmatukea voidaan harkinnan perusteella myöntää kaikkiin OECD:n kehitysapukomitean (DAC) määrittelemiin julkisen kehitysavun vastaanottajamaihin, mutta ulkoministeriö kannustaa yleisten kehityspolitiikan tavoitteiden mukaisesti järjestöjä toteuttamaan ministeriön rahoittamia ohjelmia erityisesti vähiten kehittyneissä maissa (ns. LDC-maat) ja hauraissa konteksteissa. Kaiken toiminnan tulee myös täyttää OECD:n kehitysapukomitean määrittelemät julkisen kehitysavun kriteerit (nk. ODA-kriteerit).